

KATARZYNA MARKIEWICZ <https://orcid.org/0000-0003-2779-5889>

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie
University of Economics and Innovation in Lublin
e-mail: k.markiewicz@wp.pl

BEATA KRZYWOSZ-RYNKIEWICZ <https://orcid.org/0000-0003-4306-4875>

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
University of Warmia and Mazur in Olsztynbrak
e-mail: beata.rynkiewicz@uwm.edu.pl

Sprawozdanie z Europejskiej Konferencji Psychologii Rozwojowej, Summer Tour, September 2021. Konferencja online w dniach: 3.09, 10.09, 17.09.2021

W dniu 20 marca 2020 roku decyzją Ministra Zdrowia wydane zostało rozporządzenie w sprawie ogłoszenia w Polsce stanu epidemii. Zdawaliśmy sobie wówczas sprawę, że do takiej sytuacji dojdzie, bowiem media codziennie informowały nas o rozprzestrzeniającej się w świecie i coraz intensywniej atakującej Europę fali COVID-19. Wówczas chyba nie w pełni zdawaliśmy sobie sprawę, jak wiele zmian pociągnie za sobą pandemia. Jedną z nich była zmiana formuły i trybu spotkań na tak ważnych dla naukowców wydarzeniach, jak konferencje.

Ograniczenia w podróżowaniu spowodowały, że zaplanowana pierwotnie na 2021 rok XX Europejska Konferencja Psychologii Rozwojowej, która miała się odbyć w Petersburgu, została zastąpiona wirtualnym wydarzeniem EADP Summer Tour September 2021. Nowa formuła konferencji online pozwoliła na zrealizowanie jej pod wspólnym hasłem: „Aby nie stracić jutra” (*To keep tomorrow alive*) w trzy kolejne piątki września 2021 roku. Spośród wielu zgłoszeń, organizację konferencji powierzono następującym ośrodkom:

Data i tytuł wydarzenia	Ośrodek / Organizator	Osoby odpowiedzialne
3 września 2021 Wyzwania społeczne <i>Societal challenges</i>	University of Applied Sciences Upper Austria	Dagmar Strohmeier, Prezes Europejskiego Stowarzyszenia Psychologii Rozwojowej
10 września 2021 Trendy rozwojowe: obawy i możliwości <i>Development trends: concerns and opportunities</i>	Polskie Stowarzyszenie Psychologii Rozwoju Człowieka, Polska	Beata Krzywosz-Rynkiewicz, Prezes Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Rozwoju Człowieka Katarzyna Markiewicz, Członek Zarządu PSPRC
17 września 2021 Znęcanie się: co wiemy i co możemy zrobić <i>Bullying: what we know and what we can do</i>	Uniwersytet w Stavanger, Norwegia	Simona Carla Silva Caravita

W konferencji wzięło udział ponad 200 naukowców, reprezentujących różne naukowe ośrodki z Europy, jak również USA, Japonię, Hongkong.

W każdym z dni konferencyjnych miały miejsce po dwa wykłady plenarne i dwa sympozja na zaproszenie (*invited symposium*). Ponadto w całym cyklu zorganizowanych zostało 12 sympozjów oraz 15 sesji tematycznych, a także 6 sesji plakatowych. Łącznie 150 prelegentów miało możliwość zaprezentowania dorobku naukowego własnego lub zespołów badawczych, które reprezentowali. Polskę reprezentowało ponad 30 uczestników, z czego najliczniejszy udział przedstawicieli naszego kraju został odnotowany w drugim dniu konferencyjnym. Zorganizowaliśmy trzy sympozja, na których przedstawiono 13 referatów, pięć sesji tematycznych, w ramach których odbyły się 24 wystąpienia oraz cztery sesje plakatowe, podczas których zaprezentowano 28 plakatów. Uczestnicy z Polski reprezentowali między innymi Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Wyższą Szkołę Ekonomii i Innowacji oraz Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, a także SWPS z Poznania i Warszawy, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie czy Katolicki Uniwersytet Lubelski im. Jana Pawła II.

W pierwszym dniu konferencyjnym (3.09.2021) wygłoszone zostały dwa wykłady plenarne. Pierwszy, zatytułowany *The impact of the COVID-19 pandemic on adolescent emotional, social and academic adjustment (Wpływ pandemii COVID-19 na emocjonalne, społeczne i akademickie przystosowanie nastolatków)* wygłosiła Susan Branje z Utrecht University (Holandia). Susan Branje jest profesorem rozwoju okresu dorastania na Wydziale Nauk Społecznych i o Zachowaniu Uniwersytetu w Utrechcie. Bada rozwój od adolescencji do wczesnej dorosłości, w tym przejścia do dorosłych ról społecznych. Wykład wygłoszony podczas konferencji dotyczył zmian w procesach adaptacji emocjonalnej, społecznej

i edukacyjnej adolescentów w czasie pandemii COVID. Profesor Branje podkreślała, iż działania mające na celu tłumienie rozprzestrzeniania się wirusa wywarły silny wpływ na codzienne życie nastolatków na całym świecie. Młodzież obawiała się nie tylko o zdrowie swoich bliskich czy finansowe skutki lockdownu, ale także radykalnie zmieniała profil codziennej aktywności. Zaobserwowano duże różnice indywidualne w sposobie przeżywania izolacji. Nastolatki żyjące w rodzinach o niższych dochodach, które miały niewielki dostęp do internetu oraz ograniczoną przestrzeń w domu, zdają się odczuwać najpoważniejsze jej skutki. Pozostała młodzież mogła wzmacniać odporność, a nawet doświadczyć pozytywnych skutków pandemii. Opierając się na własnej pracy badawczej, a także na pracach opublikowanych przez innych badaczy, Susan Branje omówiła czynniki i procesy psychologiczne związane z COVID-19, które mogą odpowiadać za te zmiany.

Drugi wykład plenarny: *Young people and climate change: implications for developmental psychology and youth research (Młodzi ludzie i zmiany klimatyczne: implikacje dla psychologii rozwojowej i badań nad młodzieżą)* wygłosiła Maria Ojala z Örebro University (Szwecja). Główne zainteresowania badawcze Marii Ojali dotyczą tego, jak młodzi ludzie, od późnego dzieciństwa do wczesnej dorosłości, myślą, czują, działają, uczą się, radzą sobie i komunikują globalne problemy związane ze zmianami klimatu. W trakcie wykładu, autorka poszukiwała odpowiedzi na dwa pytania: Jak to jest być dziś młodym i dorastać w obliczu globalnych problemów, takich jak zmiany klimatyczne? W jaki sposób młodzi ludzie myślą, czują, radzą sobie i działają w odniesieniu do tego poważnego i złożonego wyzwania zrównoważonego rozwoju? Prelegentka przedstawiła przegląd własnych badań na temat postrzegania i sposobów radzenia sobie ze zmianami klimatu przez młodych ludzi w wieku od późnego dzieciństwa do wczesnej dorosłości oraz w jakim stopniu jest to powiązane z subiektywnym dobrostanem i zaangażowaniem obywatelskim.

Drugi, polski dzień (10.09.2021) konferencji rozpoczął się dwoma przemówieniami:

Prezydenta EADP Marcela van Akena oraz Prezes Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Rozwoju Człowieka, Beaty Krzywosz-Rynkiewicz.

Profesor Marcel van Aken nawiązał w swoim wystąpieniu zarówno do tradycji organizowania konferencji przez EADP, jak i do wydarzeń spowodowanych przez pandemię, które tę tradycję naruszyły. Podkreślił jednak, że organizacja EADP Summer Tour 2021 pokazuje, że jako naukowcy zajmujący się rozwojem potrafimy przezwyciężać kryzysy i radzimy sobie z wyzwaniami, przed którymi stoją dzisiejsze społeczeństwa.

Prezes PSPRC, prof. UWM, dr hab. Beata Krzywosz-Rynkiewicz dokonała uroczystego otwarcia, nawiązując do tradycji współpracy z EADP i konferencji zorganizowanej w 1995 roku w Krakowie przez prof. Adama Niemczyńskiego. Nawiązując do skutków pandemii, Prezes Beata Krzywosz-Rynkiewicz zwróciła uwagę, iż odcisnęła ona piętno na wszystkich. Jednak o ile większość dorosłych ma wypracowane mechanizmy radzenia sobie z tymi wyzwaniami, to dla dzieci i młodzieży niektóre z doświadczeń związanych z pandemią mogą okazać się trudne do udźwignięcia, a skutki tego można będzie obserwować dopiero z upływem lat. Dlatego, jako psychologowie, mamy obowiązek z uwagą przyglądać się zmianom rozwojowym w kontekstach, w jakich one występują. Konferencja zaś stanowi doskonałą okazję do dzielenia się spostrzeżeniami i doświadczeniami.

W tym dniu konferencji wykłady plenarne wygłosiły Lucyna Bakiera z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Ayşe Bilge Selçuk z Koç University (Turcja).

Działalność naukowa profesor Lucyny Bakierki koncentruje się wokół trzech obszarów: (1) problematyki zmian rozwojowych w okresie adolescencji i dorosłości oraz komplementarności rozwoju rodziców i dzieci, (2) zaangażowania rodzicielskiego, autokreacji i generatywności rodzicielskiej oraz (3) psychologicznych aspektów funkcjonowania w małżeństwie. Jest ona autorką licznych publikacji naukowych dotyczących problematyki rozwoju. Wykład zaprezentowany podczas konferencji stanowił okazję do refleksji nad pytaniami o to, w jakim

sensie osoby napotymane na ścieżce życia stanowią figury rozwojowe? Które z nich stwarzają szansę, a które ryzyko powstawania zaburzeń? Profesor Bakiera podkreśliła zasadność zdefiniowania pojęcia figury rozwojowej, analogicznie do figury przywiązania czy figury przejścia. Jej zdaniem interakcje z osobami znaczącymi mogą stanowić źródło więzi kształtujących się w częstych, bliskich i bezpośrednich relacjach, natomiast figury rozwojowe wywierają wpływ również poprzez kontakty pośrednie i sporadyczne. Doświadczenie złożoności, różnorodności i zmienności zdarzeń, także w kontekście pandemii, nasuwa spostrzeżenie o uniwersalności potrzeby bliskich relacji interpersonalnych i znaczeniu wsparcia społecznego w radzeniu sobie z trudnymi sytuacjami.

Profesor Ayşe Bilge Selçuk od kilkunastu lat prowadzi badania nad dobrostanem psychicznym i rozwojem dzieci żyjących w niekorzystnych warunkach. Zajmuje się też zagadnieniem nietypowego rozwoju, a w szczególności wpływem długotrwałego ubóstwa i traumy wojennej na funkcjonowanie poznawcze i społeczno-emocjonalne dzieci. Wykład odnosił się do tej problematyki. Autorka podkreśliła, że nieoptymalny rozwój w dzieciństwie jest związany z szeregiem czynników środowiskowych, w tym z ubóstwem i narażeniem na przemoc, które wciąż są obserwowane w wielu częściach świata, nawet w krajach o wysokich dochodach. W niektórych regionach współwystępowanie czynników ryzyka daje efekt skumulowany. Profesor Selçuk posłużyła się przykładem Turcji, porównując dzieci wychowywane w instytucjach, przez rodziców o niskim statusie społecznym, żyjących w długotrwałym skrajnym ubóstwie oraz konfliktach rodzinnych i politycznych. Przedstawione zostały także sugestie, dotyczące wykorzystania technologii do wspierania rozwoju dzieci.

W ostatnim dniu serii konferencyjnych spotkań (17.09.2021) gospodarzem był Uniwersytet w Stavanger (Norwegia), reprezentowany przez profesor Simonę Caravita. Wykłady plenarne tego dnia wygłosili profesorzy David Smahel z Masaryk University, Brno (Czechy) oraz Robert Thornberg, Linköping University (Szwecja).

Celem pierwszego wykładu było omówienie zagrożeń wynikających z rosnącej wśród dzieci i młodzieży aktywności online, z uwzględnieniem perspektywy rozwojowej. Autor odnosił się do wyników projektu EU Kids Online, w ramach którego przeprowadzono badania nad korzystaniem z technologii przez dzieci i nastolatków w latach 2017–2019 w 19 krajach europejskich. Wyniki analiz pokazały zagrożenia czterech powiązanych ze sobą obszarów: cyberprzemocy, cybernawiści, narażenia na obrazy o charakterze seksualnym oraz nadmierne korzystanie z internetu. Analizując zachowania ryzykowne dzieci i młodzieży w sieci, autor ukazywał także ich kontekst, specyficzny dla kraju lub regionu.

Profesor Robert Thornberg wygłosił ostatni z serii plenarnych wykładów, zatytułowany *Moralne niezaangażowanie i zastraszanie wśród dzieci i młodzieży*. Wystąpienie dotyczyło problematyki indywidualnych i środowiskowych zmiennych, które mogą pośredniczyć w związku pomiędzy moralnym zaangażowaniem a przyjmowanymi rolami w sytuacjach przemocowych. Autor nawiązał do społeczno-poznawczej teorii Alberta Bandury, ze szczególnym uwzględnieniem pojęcia moralnego wyłączenia. Wyłączenie moralne odnosi się do takich społecznych i psychologicznych aspektów, jak na przykład usprawiedliwianie moralne, eufemistyczne etykietowanie, rozproszenie odpowiedzialności, dehumanizacja i obwinianie ofiar, poprzez które dezaktywacji mogą podlegać mechanizmy samoregulacji. Profesor Thornberg podkreślił, iż stanowi to ułatwienie dla aktywowania zachowań, które pozwalają na krzywdzenie innych bez wyrzutów sumienia czy poczucia winy.

Niezwykle cenne podczas konferencji były sympozja z udziałem zaproszonych prelegentów. Jedno z takich sympozjów zorganizowała dr hab. Beata Krzywosz-Rynkiewicz, Prezes PSPRC, a wśród zaproszonych gości byli przedstawiciele znaczących uniwersytetów polskich (SWPS), europejskich (Uniwersytet w Utrechcie, Węgierska Akademia Nauk) i światowych (Edukacyjny Uniwersytet w Hongkongu). W dyskusji podejmowane były między innymi zagadnienia dotyczące

partycypacji obywatelskiej jako zadania rozwojowego, szczególnie w kontekście wydarzeń społeczno-politycznych aktualnie rozgrywających się na świecie, a także przy uwzględnieniu rozwoju nowoczesnych technologii jako narzędzi i form kontaktu z otoczeniem. Z kolei dr Konrad Piotrowski zorganizował dwa sympozja tematyczne. Jedno z nich dotyczyło ujętej z perspektywy międzykulturowej kwestii perfekcjonizmu w rozwoju adolescentów i wschodzących dorosłych. Drugie sympozjum odnosiło się do analizy zjawiska tożsamości rodzicielskiej oraz wypalenia rodzicielskiego i jego następstw tak dla samych rodziców, jak i dla dzieci, które wpływom rodzicielskim podlegają.

Wśród wątków podejmowanych w trakcie pozostałych sympozjów i sesji tematycznych często pojawiały się zagadnienia dotyczące zjawisk dyskryminacji, przemocy, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii (np. cyberprzemocy), znęcania się rówieśniczego.

Uczestnicy konferencji mieli okazję również celebrować wydarzenia związane z wręczeniem nagród. Pierwszy dzień EADP Summer Tour 2021 zakończyło przemówienie Profesor Dagmar Strohmeier, która od września 2021 pełni funkcję Prezydenta Europejskiego Stowarzyszenia Psychologii Rozwojowej. Odbyło się również zebranie sprawozdawcze z wystąpieniami Członków Zarządu EADP. W polskim dniu uhonorowana została laureatka nagrody Butterwortha. W mowie podsumowującej wydarzenia tego dnia konferencji, Prezes Beata Krzywosz-Rynkiewicz poinformowała uczestników o możliwości składania artykułów do czasopism: „Psychologia Rozwojowa” oraz „Current Issues in Personality Psychology”.

Ostatniego dnia konferencji, który był zorganizowany przez norweski Uniwersytet w Stavanger, odbyła się ceremonia wręczenia nagrody Preyera, a jej zwieńczeniem było wystąpienie laureatki Christiny Salmivalli.

Uczestnicy konferencji zostali też poinformowani o kolejnej edycji Europejskiej Konferencji Psychologii Rozwojowej, której współorganizatorem w 2023 roku będzie Uniwersytet w Turku (Finlandia).

Na stronie <https://www.fh-ooe.at/en/eadp-2021/programme-1/> dostępne są linki, które przekierują czytelnika na strony organizatorów kolejnych trzech dni (3.09, 10.09 i 17.09.2021) konferencji Summer Tour September 2021. Zamieszczone tam programy, a przede wszystkim księgi abstraktów, umożliwią zapoznanie się z niezwykle bogatą ofertą Europejskiej Konferencji Psychologii Rozwojowej, zorganizowanej

w roku 2021 we współpracy University of Applied Sciences Upper Austria, reprezentowanego przez Dagmar Strohmeier – Prezydent EADP, Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Rozwoju Człowieka reprezentowanego przez Beatę Krzywosz-Rynkiewicz, Prezes Stowarzyszenia, i Katarzynę Markiewicz oraz University of Stavanger z Norwegii, który reprezentowała Simona C.S. Caravita.